

Sygn. akt IV CSK 28/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Bogumiła Ustjanicz

Protokolant Izabela Czapowska

w sprawie z powództwa Banku Spółdzielczego w Z.
przeciwko Skarbowi Państwa - Nadleśnictwu D. w B.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej
w dniu 25 listopada 2015 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 28 sierpnia 2014 r.,

- 1) odrzuca skargę kasacyjną skierowaną do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego,**
- 2) oddala skargę kasacyjną w pozostałej części,**
- 3) zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 1800 (tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 28 sierpnia 2014 r. oddalił apelację powoda Banku Spółdzielczego w Z. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 7 lutego 2014 r. oddalającego powództwo w sprawie przeciwko Skarbowi Państwa - Nadleśnictwu D. w B. o zapłatę. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok jedynie w ten sposób, że zasądził od Skarbu Państwa - Nadleśnictwa D. w B. na rzecz powoda kwotę 14 036,10 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za postępowanie apelacyjne i kasacyjne oraz zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3 020 złotych z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne i kasacyjne. Oddalił apelację w pozostałym zakresie.

Powód Bank Spółdzielczy w Z. domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa - Nadleśnictwa D. kwoty 441 196,64 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 5 kwietnia 2011 r. z tytułu zapłaty wierzytelności przeniesionej na niego, jako zabezpieczenie kredytu udzielonego N. – B. sp. z o. o.

W dniu 5 stycznia 2010 r. Bank Spółdzielczy w Z. zawarł z N. – B. sp. z o.o. w Z. umowę o kredyt obrotowy - przeznaczony na finansowanie robót budowlanych - w wysokości 500 000 złotych. Zgodnie z postanowieniem umowy zabezpieczenie spłaty kredytu, a także innych należności związanych z kredytem, stanowił przelew wierzytelności z umowy o roboty budowlane zawartej w dniu 6 listopada 2009 r. przez kredytobiorcę N. – B. sp. z o.o. ze Skarbem Państwa - Nadleśnictwem D. w B. Na podstawie zawartej w dniu 5 stycznia 2010 r. przez powodowy Bank i N. – B. sp. z o.o. umowy przelewu wierzytelności wynikających z umowy z dnia 6 listopada 2009 r. kredytobiorca scedował na rzecz cesjonariusza istniejące w dniu zawarcia umowy i mogące powstać w przyszłości wierzytelności do wysokości zadłużenia wynikającego z umowy kredytu. W umowie przelewu wierzytelności cedent wyraził zgodę, aby wierzytelności, które wpłyną na jego rachunek bankowy w Banku Spółdzielczym w Z. przed terminem spłaty wierzytelności cesjonariusza były przeznaczone na zmniejszenie jego zadłużenia przed umownym terminem spłaty. W piśmie z dnia 5 stycznia 2010 r. N. – B. sp. z o.o. powiadomiła Skarb Państwa - Nadleśnictwo w D. o przelewie przysługujących jej wierzytelności z umowy z dnia 6 listopada 2010 r. na rzecz Banku Spółdzielczego w Z. W piśmie z dnia 8 stycznia 2010 r. pozwany potwierdził, że otrzymał zawiadomienie o zawarciu umowy cesji

wierzytelności i zobowiązał się przekazywać należności na wskazany rachunek bankowy. Zgodnie z informacją udzieloną w piśmie o dokonaniu cesji wierzytelności pozwany Skarb Państwa - Nadleśnictwo w D. dokonał na wskazany rachunek bankowy trzech wpłat: w wysokości 49 559,67 złotych, 44 087,17 złotych i 75 286,11 złotych. Dwie pierwsze wpłaty zostały przeznaczone na bieżącą działalność kredytobiorcy. Tylko ostatnia wpłata została zaliczona na poczet należności kredytowej. Pozostała część wynagrodzenia została wpłacona na rachunek N. – B. sp. z o.o. prowadzony przez Bank S.A. Oddział w B.

Wyrokiem z dnia 5 grudnia 2011 r. Sąd Okręgowy w B. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 340 479,70 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 5 kwietnia 2011 r. i oddalił powództwo w pozostałym zakresie. Sąd ten uznał roszczenie powoda Banku Spółdzielczego w Z. za zasadne, co do kwoty 331 067,05 złotych. Sąd Okręgowy wskazał, że pozwany Skarb Państwa - Nadleśnictwo w D., zgodnie z art. 512 zd. 1 k.c., zobowiązany był do spełnienia świadczenia na rzecz powodowego Banku, jako nabywcy wierzytelności, a zatem jedynie wpłaty dokonane przez pozwanego na rachunek bankowy wskazany w umowie cesji wierzytelności zawartej w dniu 5 stycznia 2010 r. przez powoda Bank Spółdzielczy w Z. z N. – B. sp. z o.o. zwolniły pozwanego ze zobowiązania wobec powoda.

Wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2012 r. Sąd Apelacyjny w wyniku apelacji wniesionych przez: pozwanego, który zaskarżył wyrok w całości, oraz powoda, który zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo i w części rozstrzygającej o kosztach, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że podwyższył zasądzoną kwotę z 340 479,70 złotych do 344 029,63 złotych. Oddalił apelację powoda w pozostałej części, a apelację pozwanego w całości. Sąd Apelacyjny uznał za zasadny zarzut podniesiony w apelacji powoda, że w zaniżonej wysokości została zasądzona przez Sąd pierwszej instancji kwota z tytułu odsetek.

Powód Bank Spółdzielczy w Z. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sadu Apelacyjnego, zaskarżając ten wyrok w części oddalającej żądanie pozwu, tj., co do kwoty 97 167,01 złotych.

Wyrokiem z dnia 10 stycznia 2013 r. Sąd Najwyższy uznając, że postępowanie przed Sądami obu instancji było nieważne ze względu na reprezentowanie pozwanego przez nadleśniczego i upoważnionych przez niego pełnomocników pomimo obligatoryjnego zastępstwa Skarbu Państwa przez Prokuratorię Generalną Skarbu, uchylił zaskarżony wyrok w punkcie oddalającym apelację powoda w pozostałej części oraz punkcie rozstrzygającym o kosztach procesu za drugą instancję i przekazał sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Apelacyjny, po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 14 czerwca 2013 r. uchylił zaskarżony wyrok w punkcie oddalającym powództwo, co do kwoty 97 167,01 złotych i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B., znosząc postępowanie przed tym Sądem i pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 7 lutego 2014 r. oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 9 362 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu. Sąd uznał, że wszystkie kwoty przekazane przez pozwanego na rachunek bankowy cedenta N. – B. sp. z o.o. wskazany w umowie przelewu wierzytelności z dnia 5 stycznia 2010 r. zwalniały pozwanego ze zobowiązania wobec powodowego Banku.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że nie zachodziły podstawy do obciążenia pozwanego obowiązkiem ponownego świadczenia uiszczonych wcześniej należności z tytułu umowy o roboty budowlane z dnia 6 listopada 2009 r. Nie ulega wątpliwości, że kwoty dochodzone przez powodowy Bank wpłynęły na rachunek bankowy wskazany w umowie cesji. Jak podkreślił Sąd Apelacyjny, Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowej kwalifikacji prawnej umowy cesji zawartej przez powoda z kredytobiorcą, jako umowy przelewu wierzytelności na zabezpieczenie spłaty kredytu bankowego. Z punktu widzenia pozwanego, jako dłużnika cedenta skutkiem zawarcia umowy cesji była jedynie zmiana po stronie wierzyciela. W następstwie przelewu nie mogła natomiast nastąpić zmiana w sytuacji prawnej dłużnika - pozwanego. Nie mógł ulec zmianie zakres obowiązków obciążających pozwanego, jako dłużnika. Pozwanemu

przysługują także po przelewie wierzytelności wszystkie zarzuty przysługujące mu wobec poprzedniego wierzyciela. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, sytuacji prawnej pozwanego w niniejszej sprawie nie może zmienić fakt, że jedynie ostatnia dokonana przez niego wpłata na wskazany rachunek bankowy została zaliczona na poczet zadłużenia kredytowego. Jak podkreślił Sąd, nie ma znaczenia sposób, w jaki powód, jako cesjonariusz korzystał z wierzytelności nabytej z chwilą zawarcia umowy cesji. Z punktu widzenia pozwanego bez znaczenia pozostaje porozumienie pomiędzy powodowym Bankiem a N.- B. sp. z o.o., zgodnie, z którym Bank wyraził zgodę na przeznaczenie dokonanych na jego rzecz wpłat na koszt własnej działalności gospodarczej N. – B. sp. z o.o. W ocenie Sądu Apelacyjnego, zatem wszystkie wpłaty uiszczone na rachunek opisany w umowie cesji i ujawniony pozwanemu weszły do majątku powoda, jako nabywcy wierzytelności oraz zmniejszyły zobowiązanie pozwanego wobec Banku wynikające z umowy o roboty budowlane.

Powód Bank Spółdzielczy w Z. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 28 sierpnia 2014 r. Zaskarżył ten wyrok w części. Zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, mianowicie: art. 65 k.c. w zw. z art. 509 k.c., art. 510 k.c., art. 512 k.c., art. 513 k.c., art. 351¹ k.c. i art. 457 k.c. w zw. z art. 725 k.c. i art. 50, art. 69 ust. 1 i art. 75 a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe oraz - naruszenie przepisów postępowania: art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. Na tych podstawach skarżący wniósł o wydanie przez Sąd Najwyższy w trybie art. 398¹⁶ k.p.c. orzeczenia, co do istoty sprawy przez zmianę części zaskarżonego orzeczenia Sądu drugiej instancji i uwzględnienie apelacji powoda w całości wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania przed Sądem drugiej instancji i Sądem Najwyższym albo o uchylenie w trybie art. 398¹⁵ k.p.c. zaskarżonego wyroku w części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w tej części Sądowi drugiej instancji wraz rozstrzygnięciem o kosztach postępowania przed Sądem drugiej instancji i przed Sądem Najwyższym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznanie skargi kasacyjnej trzeba rozpocząć od oceny zarzutu naruszenia przepisów postępowania obejmującego dwie normy procesowe,

a mianowicie art. 233 § 1 w zw. z art. 382 k.p.c. Uchybienia reguł procesowych mogą, bowiem prowadzić do wadliwego ustalenia stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia, uniemożliwiając w ten sposób kasacyjną kontrolę zarzutów odnoszących się do pierwszej podstawy kasacyjnej. Skarżąca naruszenia wskazanych przepisów upatruje w ich niewłaściwym zastosowaniu polegającym na rażącym naruszeniu zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów. W związku z tym przypomnieć wypada, że w postępowaniu kasacyjnym wyłączona została możliwość kontrolowania przez Sąd Najwyższy prawidłowości zarówno ustaleń faktycznych, jak i oceny dowodów. Wskazuje na to wprost art. 398³ § 3 k.p.c., a w art. 398¹³ § 2 k.p.c. przewidziane zostało, że Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Pomimo niepodania w art. 398³ § 3 k.p.c. przepisów postępowania, z którymi łączony jest zakaz włączania ich do podstawy skargi kasacyjnej, ugruntowane zostało w orzecznictwie zapatrywanie, że dotyczy on przepisów obejmujących reguły związanej z ustaleniem stanu faktycznego i oceną dowodów, zawarte między innymi w art. 233 § 1 k.p.c. także w powiązaniu z art. 382 k.p.c., które podziela Sąd Najwyższy rozpoznający niniejszą skargę kasacyjną. Zarzuty kierowane do powołanego wyżej przepisu art. 233 § 1 k.p.c. zmierzają wprost do podważenia stanu faktycznego ustalonego przez sąd drugiej instancji i będącego podstawą faktyczną rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 Nr 4, poz. 76, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2013 r., III CSK 74/12 - niepubl.). W przepisie art. 233 § 1 k.p.c. zostały uregulowane zasady oceny dowodów; w konsekwencji nie może on stanowić uzasadnionej podstawy skargi kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). W związku z tym należy uznać za bezzasadny zarzut rozpatrywanej skargi kasacyjnej dotyczący naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c.

Z kolei zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. może wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. tylko w wypadku pominięcia przez sąd drugiej instancji części zebranego w sprawie materiału, w związku z czym strona powołująca się na naruszenie tego przepisu powinna wskazać materiał dowodowy, który został przez sąd drugiej instancji pominięty przy wydaniu wyroku, i wykazać, że popełnione uchybienie mogło mieć wpływ na wynik sprawy

(wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2014 r., II CSK 478/13, niepubl.; zob. także wcześniejsze postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 100/98, OSNC 1999, Nr 9, poz. 146 i z dnia 7 lipca 1999 r., I CKN 504/99, OSNC 2000, Nr 1, poz. 17 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 1999 r., III CKN 1178/98, nie publ., z dnia 8 października 1999 r., II CKN 443/98, niepubl., z dnia 21 października 1999 r., I CKN 728/99, nieluba., z dnia 8 grudnia 1999 r., II CKN 587/98, niepubl. i z dnia 10 października 2012 r., II PK 65/12, niepubl.). Powód bezpodstawnie podniósł naruszenie art. 382 k.p.c. albowiem w istocie zarzucił wadliwe w jego ocenie ustalenie, że otrzymał na rachunek bankowy kwoty dochodzone na obecnym etapie postępowania.

W ramach kontroli zaskarżonego wyroku pod kątem naruszenia prawa materialnego niezbędne jest podkreślenie, że przyjęta przez wnoszącego skargę kasacyjną konstrukcja uzasadnienia podstaw zaskarżenia uniemożliwia dokonanie jednoznacznej oceny, czy i w jaki sposób doszło do naruszenia każdego z przytoczonych w skardze kasacyjnej przepisów Kodeksu cywilnego oraz ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe. Skarżący po uprzednim przytoczeniu całego szeregu przepisów na kilku dalszych stronach skargi opisał uchybienia Sądu drugiej instancji nie łącząc ich z konkretną normą prawną.

Wskazane trudności w ocenie zarzutów skargi kasacyjnej pogłębia niejasne i niekonsekwentne stanowisko strony powodowej. Z jednej strony kilkakrotnie w skardze kasacyjnej podnosi się, że wszystkie wpłaty pozwanego na bankowy rachunek bieżący cedenta prowadzony w powodowym Banku nie stanowią kwot dochodzonych na obecnym etapie postępowania (s. 29, 35 skargi kasacyjnej), z drugiej zaś obszerne miejsce w skardze kasacyjnej zajmują, sprzeczne z tym stanowiskiem, twierdzenia:

że zamieszczona w umowie cesji klauzula dopuszczająca zaliczenie wpłat pozwanego na niewymagalny kredyt nie przewidywała obowiązku pomniejszenia niewymagalnego zadłużenia kredytowego i dlatego nie można czynić zarzutu dla Banku, iż nie zaliczając dokonanych wpłat na poczet spłaty działał rzekomo „na własne ryzyko” (s. 4 i 5 skargi kasacyjnej);

że Bank nie miał prawnej możliwości jednostronnego zaspokojenia niewymagalnej wierzytelności (s. 5 skargi kasacyjnej);

że wpłaty dokonane przez pozwanego na rachunek bieżący nie mogły spowodować automatycznie spłaty kredytu ewidencjonowanego na innym rachunku kredytowym. Również przedstawione przez powoda zagadnienia prawne, które miały usprawiedliwiać rozpoznania skargi kasacyjnej, odnoszą do rozliczenia wcześniejszych wpłat pozwanego. Nie można również pominąć wskazanej w pozwie podstawy faktycznej żądania zasądzenia kwoty 441.196,64 złotych odpowiadającej wysokości zadłużenia spółki N.-B. z tytułu umowy kredytu, uwzględniającej jedynie wcześniejszą wpłatę pozwanego w wysokości 75.286,11 złotych, opartej na nabyciu wierzytelności spółki N.-B. wobec pozwanego do wysokości zadłużenia tej spółki wynikającego z zawartej z powodem umowy kredytu bankowego.

Wszystkie te okoliczności, łącznie z uwzględnionym już powództwem do kwoty 344.029,63 złotych z odsetkami ustawowymi oraz niekwestionowaną przez powoda wpłatą w kwocie 75.286,11 złotych usprawiedliwiają stanowisko Sądu drugiej instancji, że kwestią sporną pozostawał charakter dwóch pierwszych wpłat (45.559,67 złotych oraz 44.087,17 złotych).

Dlatego podstawa oddalenia powództwa oraz oddalenia apelacji powoda w tym zakresie jest jasna i nie budzi wątpliwości. Wystarczy wskazać za Sądem drugiej instancji, że pozwany, jako dłużnik przelanej wierzytelności wykonał zobowiązanie zgodnie z jego treścią w sposób, w jaki uzgodniły to strony umowy cesji. Wszystkie wpłaty uiszczone na rachunek opisany w umowie cesji i ujawnione pozwanemu, zmniejszyły zobowiązania pozwanego wobec Banku, wynikające z umowy o roboty budowlane. Nie też nie ma znaczenia, czy cesjonariusz skorzystał ze spełnionego w ten sposób świadczenia.

Są to wystarczające argumenty przemawiające za nieuwzględnieniem zawartych w skardze kasacyjnej zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego, co ostatecznie usprawiedliwia oddalenie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. skierowanej do wyroku Sądu drugiej instancji.

Zgodnie z art. 398¹ skargę kasacyjną można wnieść od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie. W tej kategorii nie mieści się zawarte w wyroku postanowienie sądu drugiej, którego przedmiotem jest zwrot kosztów procesu, które podlega oddzielnemu zaskarżeniu na podstawie art. 394² § 1 k.p.c. Ponieważ skarga kasacyjna została jednoznacznie wniesiona także od zawartego w wyroku orzeczenia o kosztach, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. odrzucił w tej części skargę kasacyjną, jako niedopuszczalną.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 99 w zw. z art. 391 § 1, 398²¹ k.p.c.

eb